EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2012.8.8.
COM(2012) 445 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program végrehajtásáról

{SWD(2012) 243 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program végrehajtásáról

1. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSA FOLYAMATBAN VAN

Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program (EEGP)[1] az energiaágazat néhány kiválasztott, stratégiai szempontból kiemelt fontosságú projektjéhez nyújt pénzügyi támogatást. A program a projektek társfinanszírozásával támogatja az Európai Uniót az energia- és éghajlat-politikai célkitűzései elérésében, amelyek a következők: az energiaellátás biztonsága és diverzifikálása, a belső energiapiac kiépítése és zökkenőmentes működése, valamint az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése. Ugyanakkor a tőkebefektetések reálgazdaságban való fenntartása mellett a program élénkíteni kívánja a gazdasági tevékenységet, valamint ösztönözni a növekedést és a munkahelyteremtést.

Az elmúlt évi jelentés óta az európai energiaügyi gazdaságélénkítő program végrehajtása terén előrelépés történt. Emlékeztetőül: a 2010-es évet főleg a program beindítására szánták. A rendelkezésre álló költségvetés legnagyobb részét a következő alprogramok 59 projektje számára különítették el: gázinfrastruktúra (1 363 millió EUR); villamosenergia-infrastruktúra (904 millió EUR); tengeri szélenergia (565 millió EUR), valamint szén-dioxid-leválasztás és -tárolás (1 000 millió EUR). 2010 végéig összességében 3 833 millió EUR összegben hoztak támogatási határozatokat és kötöttek támogatási megállapodásokat, ami az EEGP teljes költségvetésének a 96,3 %-a. Azt a 146 millió EUR összeget, amelyet ezekben az ágazatokban a 2010. december 31-i határidőig nem tudtak projektekre lekötni, átcsoportosították egy új pénzügyi mechanizmus, az Európai Energiahatékonysági Alap[2] számára, amely az energiahatékonyságra és a megújuló energiaforrásokba való beruházásokra összpontosít.

Az európai energiaügyi gazdaságélénkítő programot a 2008-ban kirobbant pénzügyi válság kezelése és a gazdaságélénkítés érdekében tett uniós szintű globális erőfeszítések tágabb keretében hozták létre. Azóta egy még súlyosabb válság söpör végig Európán, ezért a gazdaságélénkítésre irányuló politikák továbbra is nélkülözhetetlenek. A válság összetettsége és nagyságrendje miatt egyetlen szakpolitikai kezdeményezéstől vagy finanszírozási programtól sem várható el, hogy önmagában helyreállítsa a gazdaságot. Ebben a nehéz helyzetben azonban az EEGP olyan hasznos eszköznek bizonyult és az is marad: számos olyan kulcsfontosságú beruházási projekt esetében teszi lehetővé az előrelépést, amelyek megvalósítása uniós finanszírozás nélkül esetleg késedelmes lenne, illetve a projektet karcsúsítani vagy törölni kellene.

Ez az éves jelentés a program végrehajtásának jelenlegi állására összpontosít. Az EEGP hatásainak alaposabb elemzését a 2011-ben elvégzett független félidős

[1] Az Európai Parlament és a Tanács 663/2009/EK rendelete (2009. július 13.) az energiaágazatbeli projektek közösségi pénzügyi támogatásán alapuló gazdaságélénkítő program létrehozásáról.

[2] Az Európai Parlament és a Tanács 1233/2010/EK rendelete (2010. december 15.) a 663/2009/EK rendelet módosításáról.

értékelés[3] tartalmazza. E felmérés szerint úgy tűnik, hogy a program az építési munkálatok, illetve a berendezések és közbülső termékek beszerzésének elindításával máris jelentős hatást gyakorol a reálgazdaságra. Energiapolitikai szempontból a program ténylegesen hozzájárul az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák bevezetéséhez, illetve a gáz és a villamos energia belső piacának hatékonyabb működéséhez azáltal, hogy összeköttetést létesít az Unió nyugati és keleti részei, a peremterületeken lévő tagállamok, valamint Európa középső és keleti részei között, javítja a tárolási kapacitásokat, elősegíti a kétirányú gázvezeték-hálózat kiépítését és az elszigetelt energetikai rendszerek (energiaszigetek) integrálását.

A program keretében támogatott projektek tényleges megvalósítása már 2010-ben megkezdődött, azonban 2011-ben kaptak igazán lendületet, és azóta haladnak az elképzelt ütemben. A következő fejezetek bemutatják, hogy számos projektet már véglegesítettek, illetve a többi esetben a megvalósítás folyamatban van. Néhány projekt esetében a megvalósítás komoly kihívást jelent, és a tervezettnél lassabban halad. A gazdasági és a szabályozási környezet különösen a – válaszút előtt álló – szén-dioxid-leválasztási és –tárolási alprogramot állítja kihívások elé.

Mindhárom alprogram esetében a probléma abból adódik, hogy az engedélyezési eljárás bonyolult és hosszadalmas. Az ebből eredő szabályozási bizonytalanság miatt a végleges beruházási döntések késedelmesen születnek meg. Az EEGP sikeres megvalósításához minden érdekelt fél, többek között a tagállamok részéről erős elkötelezettségre van szükség annak érdekében, hogy a szabályozási és engedélyezési eljárások felgyorsuljanak. Az energiainfrastruktúrával kapcsolatos iránymutatásokra vonatkozó bizottsági javaslat[4] ebből a szempontból várhatóan jelentős előrelépést hoz. A javaslat olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek felgyorsítják az engedélyezési eljárásokat azáltal, hogy az eljárások lebonyolítására egyetlen nemzeti hatóságot hoznának létre, az engedélyezési határozatok meghozatalára legfeljebb három év állna rendelkezésre, valamint növelnék az átláthatóságot és a nyilvánosság részvételét.

Ezenfelül a hitelválság és az azt követő szabályozási intézkedések (Bázel III, Szolvencia II) következményeként egyre nehezebbé vált az infrastruktúra-projektek esetében a hosszú távú finanszírozáshoz való hozzáférés. Mindez éppen akkor történik, amikor sok átvitelirendszer-üzemeltetőnek ki kell bővítenie (akár az eddigiek háromszorosára is) beruházásait, és ezáltal a szükséges beruházási volumen példa nélküli mértékűre nő. Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközre irányuló bizottsági javaslat[5] célja, hogy ezen ágazatokon átívelő infrastruktúra-alap segítségével a projektek összeállíthassák a szükséges finanszírozási csomagot. Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz keretében a pénzügyi eszközök a befektetők új csoportjainak (nyugdíj- és biztosítási alapok) bevonása és bizonyos kockázatok csökkentése révén segítenek a projektgazdáknak a projektjeikhez szükséges hosszú távú finanszírozás megszerzésében.

A Bizottság valamennyi projekt esetében szigorúan figyelemmel kíséri az előrelépést, illetve a fontosabb lépések teljesítését. Az e jelentést kísérő bizottsági

---

3 http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_eepr_mid_term_evaluation.pdf.

4 Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a transzeurópai energia-infrastruktúrára vonatkozó iránymutatásokról, COM(2011) 658 végleges.

5 Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az európai összekapcsolódási eszköz létrehozásáról, COM(2011) 665.

szolgálati munkadokumentum minden egyes projekt esetében tájékoztatást nyújt az aktuális helyzetről. Késedelem esetén a Bizottság a megvalósítás elősegítése érdekében intézkedéseket tesz: gyakori jelentéstétel és helyszíni látogatások révén fokozott párbeszédet folytat a kedvezményezettekkel. Amennyiben azonban nem sikerül megfelelő megoldást találni a késedelem mérséklésére és a megvalósítás terén nem lehet előrelépni, a Bizottság megszüntetheti a projektnek nyújtott pénzügyi támogatást.

Az Európai Energiahatékonysági Alap a megvalósítás korai szakaszában tart, mivel még csak 2011 júliusa óta működik. Az első hónapokban igen intenzív tevékenységet folytattak annak érdekében, hogy elindítsák az Alapot és feltérképezzék az Alap keretében támogatható projekteket.

2. GÁZ- ÉS VILLAMOSENERGIA-INFRASTRUKTÚRA

2.1. Bevezetés

Az EEGP infrastruktúra alprogramja 44 projektet támogat az alábbi három főbb tevékenységi területen:

– Gázinfrastruktúra és -tároló projektek. A gáz Unión belüli szállítására és kereskedelmére szolgáló infrastruktúrát a tagállamok közötti hiányzó összeköttetések kiépítése és a tagállamokon belüli szűk keresztmetszetek felszámolása révén integráltabbá kell tenni. Az ellátás biztonságához az Unión belüli integrált energiahálózatra, illetve az EU energiaszállítási útvonalainak és energiaforrásainak – így többek között a cseppfolyósított földgáz (LNG) források – további diverzifikálására van szükség.

– Ellenirányú gázáramlást biztosító projektek. Ezek a tevékenységek a 2009-es gázellátási válság idején kezdődtek, miután az Oroszországból Ukrajnán keresztül érkező ellátás megszakadt. A legtöbb közép- és kelet-európai tagállam gázellátás nélkül maradt, és ez nem amiatt következett be, hogy gázhiány lett volna Európában, hanem azért, mert a meglévő infrastruktúrák nem rendelkeztek olyan műszaki berendezésekkel és kapacitással, amellyel meg lehetett volna fordítani a gázáramlás irányát kelet-nyugati irányból nyugat-keleti irányba.

– Villamosenergia-infrastruktúra projektek. A különböző megújuló forrásokból nyert, növekvő mennyiségű villamos energia integrálásához, a megbízhatóság és a rendszer biztonságának magas színvonalon történő biztosításához, illetve a megfizethető energiaárakhoz tetemes beruházásokat kell eszközölni az új infrastruktúrákba. Ráadásul a tagállamok egy része még mindig elszigetelt energetikai rendszernek tekinthető, mivel a szomszédos országokkal, illetve a belső energiapiaccal való összeköttetésük nem megfelelő.

A projekteket minden egyes tagállamban az átvitelirendszer-üzemeltetők vagy a projektgazdák valósítják meg. A projektek átlagos tartama 3–5 év. 2,268 milliárd EUR összeget kötöttek le, amelyből mintegy 586 millió EUR-t, vagyis 25,9 %-ot 2012. március végéig már ki is fizettek a kedvezményezetteknek. Hangsúlyozni kell, hogy a kifizetésekre addig nem kerülhet sor, amíg a projektek meg nem kapták a környezetvédelmi engedélyt. Ezenkívül az Unió pénzügyi érdekeinek védelme

érdekében a kifizetésekhez szükség van a projektgazdák határozott kötelezettségvállalására a tekintetben, hogy a projektet egy végleges beruházási döntés alapján valósítják meg.

2.2. Eddigi eredmények

2.2.1. 2011-ben lezárult projektek

A program keretében társfinanszírozásban részesített 44 projektből az alábbi 13 projekt (30 %) zárult le 2012 elején:

– a Magyarországot Horvátországgal és Romániával először összekapcsoló két gázrendszer-összeköttetés, amely elősegíti a piaci integrációt és a régió fejlődését,

– a belga gázvezeték-hálózat megerősítése a Németország–Egyesült Királyság tengelyen, amely lehetővé teszi a gázáramlás irányának megfordítását a holland-német határtól a belgiumi Zeebrugge felé és az Egyesült Királyság irányába,

– a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő hét projekt: ebből négy Ausztriában, kettő Szlovákiában és egy a Cseh Köztársaságban valósult meg. A projektek révén valamennyi környékbeli ország jobban hozzáférhet az ausztriai Baumgartenben található tároló létesítményekhez,

– két villamosenergiarendszer-összeköttetés Portugália és Spanyolország között, amely javítja az ibériai villamosenergia-piac működését és a megújuló energiaforrások integrálását,

– egy villamosenergiarendszer-összeköttetés Ausztria és Magyarország között, amely jelentős további átviteli kapacitást biztosít a túlterhelt dél-dél irányú hálózat számára és lehetővé teszi további piacok integrálását, valamint a velük való kereskedelmet.

2.2.2. A folyamatban lévő projektekben történt előrelépés

A fennmaradó projektekből 18 (10 gáz- és 8 villamosenergia-) projekt megvalósítása a terv szerint halad (40 %). E projektekben megkezdődtek a pályázati eljárások és a kivitelezések, valamint kábelek, csővezetékek, kompresszorállomások és egyéb berendezések vásárlása révén ösztönzik a növekedést és a munkahelyteremtést.

A gázprojekteket illetően a megvalósítás az alábbi három európai régióban igen jól halad:

– Öt projekt a *balti régióban* (Lengyelország, Dánia, Litvánia és Lettország)

– Két projekt *Közép-Kelet-Európában* (Szlovénia és a Cseh Köztársaság)

– Három projekt *Nyugat-Európában* (Belgium, Franciaország és Spanyolország)

A villamos energiát illetően az alábbi két régióban a projektek megvalósítása jól halad:

– A *balti régióban* összeköttetést létesítő három projekt (Észtország, Lettország, Finnország és Svédország)

– Öt projekt *Nyugat-Európában* (Németország, Írország, az Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország, Olaszország és Málta)

Végső soron a 44 projektből mindössze 13 esetében (30 %) halad a megvalósítás – műszaki, szabályozási és kereskedelmi nehézségek miatt – a vártnál lassabban. A projektgazdák ezekben az esetekben átlagosan 18 hónappal kérték meghosszabbítani a kivitelezési határidőt.

A gázellátásra vonatkozó kereskedelmi megállapodások véglegesítésével kapcsolatos nehézségek az alábbi három fontos projekt terén tapasztalható késedelemből erednek, ezek új útvonalak és új források bevonása révén az Unió gázimportjának diverzifikálására irányulnak: a Galsi Algériából Olaszországba, a Poseidon Görögországból Olaszországba irányul, a Nabucco pedig Törökországból Ausztriába hoz új Kaszpi-térségbeli gázt és új üzleti partnereket (Azerbajdzsán, Türkmenisztán), valamint valószínűleg iraki gázt is. Az EEGP által e projektek számára felkínált támogatás nélkülözhetetlen volt ahhoz, hogy ezeket a projekteket közelebb hozza a végleges beruházási döntés meghozatalához, amely végső soron a gáztermelők azon döntésétől függ, hogy szállítanak-e gázt ezeken a csővezetékeken keresztül. A döntésekkel kapcsolatos tárgyalások folyamatban vannak[6], és a döntések remélhetőleg még ebben az évben megszületnek. A csökkenő uniós támogatásra utaló bármilyen jel az intenzív kereskedelmi tárgyalások idején nem megfelelő jelzést küldene a gáztermelők felé.

A többi esetben a pályázati eljárások műszaki okok miatt a vártnál összetettebbnek bizonyultak, különösen három projekt esetében: a Bulgária és Románia, illetve az Olaszország és Málta közötti összeköttetés, illetve a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő portugál projekt esetében. A hatósági engedélyek beszerzése egy másik olyan fontos tényező, amely számos projekt megvalósítását késlelteti, különösen a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő lengyel és cseh projekt esetében. Néhány projektnél szabályozási szempontok okoztak késedelmet, illetve az, hogy a gazdasági visszaesés miatt lanyhult a piaci érdeklődés: valószínűleg ez a helyzet a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő román és magyar projekt esetében, a cseh köztársaságbeli tvrdonicei gáztároló kibővítésénél, valamint a Magyarország és Szlovákia közötti összeköttetés esetében. Végezetül a Bulgária és Görögország közötti, a gázellátás biztonsága szempontjából kiemelkedően fontos összeköttetés kiépítése a bolgár jogszabályi változások miatt késik.

2.3. Következtetés

A villamosenergia- és gázinfrastruktúra projektek megvalósításának második évében jelentős előrelépés történt, különösképpen a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő projektek esetében, mivel 13 projekt zárult le és működik. A projektek legnagyobb része, azaz a 44 projektből 31, vagyis 70 %-uk lezárult vagy a terv szerint halad.

[6] A Poseidon projekt esetében a Shah Deniz 2 mező fejlesztőjével folytatott tárgyalások a közelmúltban megszakadtak, és a projekt támogatói más beszerzési forrásokat mérlegelnek a Kaszpi-térségben, illetve a Közel-Keleten.

Összességében véve az EEGP ténylegesen javítja a belső piac működését azáltal, hogy összeköttetést biztosít az EU nyugati és keleti részei között, illetve növeli az ellátás biztonságát az érintett országokban és régiókban[7]. Az EEGP valódi európai dimenziót kölcsönöz a gázinfrastruktúrának, hiszen lehetővé teszi a harmadik belső piaci intézkedéscsomag, valamint a gázellátás biztonságáról szóló rendelet[8] gyorsabb és hatékonyabb végrehajtását. Történt néhány figyelemre méltó előrelépés: a gázáramlás irányának megfordítását lehetővé tevő projektek működnek, és ezek révén elkerülhető volt a gázellátási válság a 2012. februári hideg időszakban. A déli gázfolyosó projektjei számára biztosított szilárd EEGP-támogatás szintén jelentős szerepet játszott a gáztermelő országokkal folytatott egyre elmélyülő tárgyalások során. A villamosenergia-ágazatbeli támogatott projektek az Európai Unió összes régiójának teljes körű részvételével hatalmas lendületet adnak a belső piac megvalósításának, és jelentős mértékben javítják az érintett országok és régiók ellátásának biztonságát. A villamosenergia-hálózat projektjei a továbbiakban is felveszik majd a megújuló forrásokból származó villamos energiát. A szűk keresztmetszetek felszámolásának és az energiaszigetek, például a balti államok, az Ibériai-félsziget, Írország, Szicília és Málta folyamatos integrálásának köszönhetően az Uniót behálózó energetikai infrastruktúra-rendszer kiépítése jól halad. A program ezenkívül bizonyos kiemelt tevékenységek és építési munkálatok finanszírozása révén felgyorsította a projektek megvalósítását, a projektgazdák könnyebben jutottak a pénzintézeteknél kiegészítő finanszírozáshoz, és számos olyan projekt került a nemzeti hatóságok érdeklődésének homlokterébe, amely a környezetvédelmi engedélyeztetés terén súlyos problémákkal küszködött.

Előreláthatólag a folyamatban lévő 31 projekt többsége 2012–2013-ban lezárul, és csak néhány projekt megvalósítása húzódik el műszaki, szabályozási és kereskedelmi nehézségek miatt 2017-ig.

3. TENGERI SZÉLENERGIA

3.1. Bevezetés

A tengeri szélenergiával kapcsolatos EEGP-alprogram kilenc projektet foglal magában az alábbi két fő tevékenységi területen:

– innovatív turbinák és a tengeren felállítandó alapszerkezetek széles körben való tesztelésének, gyártásának és alkalmazásának támogatása,

– nagy mennyiségű tengeri szélenergia hálózatba való bekapcsolására irányuló, moduláris alapú megoldások támogatása.

A támogatás kedvezményezettjei között találhatók projektfejlesztő vállalatok, mérnökségek, megújulóenergia-termelők és átvitelirendszer-üzemeltetők. Az EEGP keretében rendelkezésre álló 565 millió EUR összegű teljes keretet lekötötték, és a

[7] A Duna régió gázpiaci modelljének a Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont által elvégzett, mélyreható elemzése jól mutatja az összeköttetések előnyeit, valamint a régióbeli, akár 6 %-ot is elérő gázár-csökkenésre gyakorolt hatásukat. (A projekt során vizsgálták többek között a magyar-szlovák és a bolgár-görög összeköttetést, valamint a lengyel LNG-projektet.) További információ: http://www.rekk.eu/images/stories/letoltheto/kaderjak_drgmm_ep_20120620_v2.pdf

[8] 2010. október 10-i 994/2010/EU rendelet, HL L 295., 2010.11.12.

kilenc projekt számára átutalt teljes összeg 2012. március végén 189 millió EUR volt.

3.2. A tengeri szélenergiával kapcsolatos projektek jelenlegi állása

A projektek megvalósításának jelenlegi állása változatos képet mutat: egy projekt már lezárult, több projekt jól halad, néhány esetben azonban jelentős késedelem merült fel.

3.2.1. Part menti turbinák és szerkezetek (hat projekt)

Az EEGP-támogatásnak köszönhetően már nem kétséges, hogy a parttól távol (több mint 100 km-re), mély (40 m-nél mélyebb) vízben felépülhetnek-e az első nagy teljesítményű (400 MW-os) tengeri szélerőműparkok. Az EEGP-támogatás jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a kiválasztott projektek a banki konzorciumoktól megkapják a szükséges kölcsönöket és véghezvigyék a pénzügyi zárást. A belga Thornton Bank szélerőműparkkal kapcsolatos EEGP-tevékenységek 2011 szeptemberében befejeződtek.

A négy német szélerőműparkkal kapcsolatos projekt a gyártás és/vagy az üzembe helyezés szakaszában tart. Ezenkívül 2010 őszén a német hálózatba betáplálásra kerültek az EEGP által társfinanszírozott tengeri szélerőmű-infrastruktúrák által előállított első kilowattok. Noha ezeknek a projekteknek a megvalósítása összességében igen jól halad, a tervezetthez képest mégis előfordul némi késedelem. Ennek három fő oka van: a garantált hálózati becsatlakoztatás késedelme; elhúzódó engedélyezési eljárás; illetve műszaki okokra visszavezethető késedelem (minőségi hiányosságok a termelés során, valamint rossz időjárási viszonyok). Emiatt egy projektet (Bard I) a támogatási megállapodás módosításával már hivatalosan átütemeztek, a többi esetben pedig várhatóan kérelmezik, hogy a támogatási megállapodás időtartamát egy évről két évre hosszabbítsák meg.

A tengeriszélenergia-technológiai vizsgálóközpont létrehozására irányuló aberdeeni (Egyesült Királyság) projekt még jelentősebb késedelmet szenved. Több kedvezményezett bevonásával létre kellett hozni egy megfelelő vállalati struktúrát, amely lehetővé teszi a kereskedelmi szélerőműpark és a vizsgáló létesítmény kombinációját. Ráadásul az engedélyezési eljárás is a vártnál hosszabb időt vesz igénybe.

3.2.2. Tengeri szélerőmű-hálózat (három projekt)

A tengeri szélenergia vezetékes bekapcsolását lehetővé tevő innovatív technológiák (feszültségforrásos konverterrel működő nagyfeszültségű egyenáramú [VSC HVDC] energiaátvitel) telepítésére irányuló három tengeriszélerőmű-projekt még kevésbé kiforrott. A három projekt legfontosabb rendeltetése, hogy az európai tengeri szélerőmű-hálózat kiépítéséhez az első alapvető építőköveket letegye. A projektek azonban nemcsak műszaki, hanem szabályozási és kereskedelmi szempontból is rendkívül összetettek. A nemzeti szabályozó hatóságok részéről a társfinanszírozással kapcsolatban meghozandó döntések késedelme maga után vonja, hogy a projektek kivitelezését átütemezzék, ami szükségessé teszi, hogy a megvalósításuk időtartamát 2016–2018-ig meghosszabbítsák. A szélerőmű-hálózat integrálására irányuló projektek tekintetében 2011-ben mindezen nehézségek ellenére mégis jelentős előrelépés történt azáltal, hogy az üzleti ügyekben a

részleteket sikerült tisztázni, valamint meghatározták az optimális szállítási útvonalakat és a rendszerösszekötő modulok műszaki specifikációit.

3.3. Következtetések

A „turbinák és alapszerkezetek” projekteknek nyújtott EEGP-támogatás révén a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelési kapacitás közvetlenül mintegy 1500 MW-tal nő, és néhány projekt már termeli is ezeket a kilowattokat. Az EEGP-projektek hasznos tanulságokkal is szolgálnak, például azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet a tengeren felállítandó alapszerkezetek gyártási, illetve telepítési idejét lerövidíteni.

Néhány projekt esetében a megvalósítás komoly kihívást jelent és lassan halad. Az EEGP program keretében végzett tevékenységek határidőben történő végrehajtása nagymértékben függ az engedélyezési eljárás gyors lefolytatásától. A többi keretfeltétel is rendkívül fontos, például a tengeri szélerőművek hálózati becsatlakoztatásának biztosítása.

A szélerőmű-hálózat integrálására irányuló projektek esetében a tengeri szélerőművek hálózati becsatlakoztatásának engedélyezése, illetve a szabályozó hatóságok révén megszerzett társfinanszírozás az a két legfontosabb akadály, amin túl kell jutni azelőtt, hogy a végleges beruházási döntéseket meghozzák.

4. SZÉN-DIOXID-LEVÁLASZTÁSI ÉS -TÁROLÁSI PROJEKTEK

4.1. Bevezetés

Az Unió ambiciózus energia- és éghajlat-politikai célkitűzéseinek eléréséhez, különösen az energiarendszer 2050-ig történő széntelenítéséhez szükség van az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák, többek között a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás bevezetésére. Az EEGP a stratégiai energiatechnológiai tervvel (SET-terv) összhangban a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás technológiájára épülő integrált projektek demonstrációját tűzte ki célul, annak érdekében, hogy e technológia az évtized végéig üzleti szempontból életképessé váljon. A program 1 milliárd EUR összegű pénzügyi támogatást biztosít a villamosenergia-termelő ágazat hat projektje számára, ebből 392 millió EUR-t 2012 márciusáig már ki is fizettek a kedvezményezetteknek. A kiválasztott projektek három különböző szén-dioxid-leválasztási technológiára, illetve különböző szárazföldi, illetve tengeri szén-dioxid-tárolási megoldásokra épülnek: (kőolajkihozatal-fokozással vagy anélkül) szénhidrogénmezőkön és sósvizes víztartó rétegben való tárolást alkalmaznak. Ez a megközelítés elismeri, hogy a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás technológiájára épülő integrált projektek új technológiai kihívást jelentenek és a demonstrációjukhoz egy sor műszaki, gazdasági és szabályozási feladatot kell megoldani. A projektek koordinátorai közüzemek vagy energiavállalatok. A kedvezményezettek között találhatók még energiaszállító vállalatok, berendezések gyártói és kutatóintézetek.

4.2. A szén-dioxid-leválasztási és -tárolási projektek jelenlegi állása

Az EEGP mind a hat projekt esetében (Németországban, az Egyesült Királyságban, Olaszországban, Hollandiában, Lengyelországban és Spanyolországban) lehetővé tette a gyors indulást. Egy projekt esetében az EEGP jelentős szerepet játszott a

nemzeti finanszírozás elősegítésében. Az engedélyezés terén az EEGP révén célzott párbeszéd és együttműködés indult a hatóságokkal és a helyi lakosokkal. Néhány projekt hozzájárulhatott a jogi keretrendszer tagállami szinten történő tényleges végrehajtásának felgyorsításához is. Ezenkívül az eddig elkészült részletes műszaki tanulmányok lehetővé tették a közüzemek számára, hogy bepillantást nyerjenek a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás technológiájára épülő integrált létesítmények jövőbeli működésének mikéntjébe. A konkrét geológiai tárolóhelyek jellemzése alapján kijelölték a szén-dioxid tartós és biztonságos tárolására alkalmas területeket.

A szén-dioxid-leválasztási és -tárolási alprogram olyan kötelezettséget tartalmaz, hogy a projektek végrehajtása során szerzett tapasztalatokat és a bevált gyakorlatokat meg kell osztani, ami a CLT-projekthálózat létrehozása révén már működik. 2010-hez hasonlóan a hálózat 2011-ben is közzétette a projektek megvalósítása során levont tanulságok összefoglalását a szén-dioxid tárolásával, a nyilvánosság szerepvállalásával és az engedélyezéssel kapcsolatban.

2011-ben a legtöbb projekt keretében elvégezték a szén-dioxid-leválasztó egység FEED-vizsgálatait, többek között előzetesen kiválasztották a berendezések szállítóit, ami a megrendelés előtti utolsó technikai lépés. Az optimális szén-dioxid-szállítási útvonalak kialakítása mellett folytatódott a kiválasztott tárolóhelyek jellemzése.

A szén-dioxid-leválasztási és -tárolási alprogram egészének e pozitív lépések ellenére is néhány olyan komolyabb szabályozói és gazdasági bizonytalansággal kell szembenéznie, amelyek veszélyeztetik a sikeres végrehajtást. Jól mutatja a nehézségeket, hogy a projektek közül még egyik esetében sem hozták meg a végleges beruházási döntést. Az első olyan projekt, amely esetében várhatóan – 2012 októberéig – meghozzák a végleges beruházási döntést, Hollandiában valósul meg. Az összes többi projekt esetében 2013 előtt várhatóan nem születik meg a végleges beruházási döntés. E fontos lépés megvalósulása különböző okok miatt késik, például nem sikerült még az összes engedélyt beszerezni, a tárolóhelyek jellemzését még nem fejezték be, illetve a pénzügyi struktúrát még véglegesíteni kell. A kibocsátáskereskedelmi rendszer szerinti alacsony szén-dioxid-árak miatt továbbá a szén-dioxid-leválasztási és -tárolási projektek üzleti szempontból rövid és közép távon nem rendelkeznek vonzerővel, az alacsony árak pedig növelik a létesítmények becsült működési költségeit. Végül pedig, a jelenlegi gazdasági környezet következtében a projektek számára egyre nagyobb nehézséget jelent a finanszírozáshoz jutás.

A németországi Jänschwaldéban indított EEGP-projektet 2012 elején leállították. Amellett, hogy a kiszemelt tárolóhelyen a lakosság tiltakozott a projekt megvalósítása ellen, a projektgazdák arra a következtetésre jutottak, hogy a szén-dioxid-leválasztásról és -tárolásról szóló irányelv nemzeti jogba való átültetésének jelentős késedelme nem tenné lehetővé a szén-dioxid tárolásához szükséges engedélyek beszerzését a projekt időkeretén belül.

Tekintettel az említett nehézségekre, úgy tűnik, hogy a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás válaszúthoz érkezett. A Bizottság intenzív tárgyalásokat folytat a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás érdekelt feleivel és a projektgazdákkal e stratégiai fontosságú ágazat uniós finanszírozásának legmegfelelőbb folytatásáról, valamint azokról a lehetőségekről, amelyek lehetővé tennék az EEGP-források leghatékonyabb felhasználását a pozitív végleges beruházási döntést elnyerő projektek által.

4.3. Következtetések

Jelentős előrelépés történt a szén-dioxid-leválasztó egységekre vonatkozó részletes műszaki tanulmányok véglegesítése terén, a tárolóhelyek hitelesítése azonban nem haladt ilyen jól.

A szén-dioxid-leválasztási és -tárolási alprogram a megvalósításának második évében válaszúthoz érkezett: egy projektet töröltek és a fennmaradó öt projekt egyike esetében sem sikerült még a végleges beruházási döntést meghozni. A késedelem számos okra vezethető vissza: nem sikerült még az összes engedélyt beszerezni, a tárolóhelyek jellemzését még nem fejezték be, illetve a pénzügyi struktúrát még véglegesíteni kell.

Emiatt a legtöbb létesítmény üzembe helyezését valószínűleg 2016/2017-ig elhalasztják. A szén-dioxid-leválasztás és -tárolás olyan új tevékenység, amelynek nemcsak műszaki és gazdasági szempontból kell megfelelnie, hanem eleget kell tennie az új szabályozási keretrendszer (pl. szén-dioxid-tárolásra vonatkozó) feltételeinek. Az iparágnak és a tagállamoknak nagyobb erőbedobással kell dolgozniuk, ha csökkenteni akarják a projektek szabályozási és pénzügyi aspektusaival összefüggő késedelmet.

5. AZ EURÓPAI ENERGIAHATÉKONYSÁGI ALAP (EEEF)

5.1. Az Alap jellemzői és célkitűzései

Az 1233/2010/EU rendelet előírja, hogy az energiahatékonyság és a decentralizált megújuló energiaforrásokba való beruházások támogatására új pénzügyi mechanizmust kell létrehozni. A rendelet az új mechanizmus számára hozzávetőleg 146,3 millió EUR összeget különít el, ami megegyezik az EEGP keretében 2010. december 31-ig fel nem használt kötelezettségvállalási előirányzatok összegével.

A Bizottság az EEGP rendelet módosításának hatálybalépését követően azzal a feladattal bízta meg az Európai Beruházási Bankot (EBB), hogy hozzon létre egy beruházási alapot és indítsa be a működését. A hatáskör átruházásáról szóló, a Bizottság és az EBB között ebből a célból megkötött megállapodást 2011 márciusában írták alá. A beruházási alap formájában létrehozott Európai Energiahatékonysági Alap[9] elnevezésű mechanizmus technikai segítségnyújtást biztosít, és tudatosságnövelési tevékenységeket végez. Az Alapot 265 millió EUR összegű tőkével hozták létre, amelyből az EU 125 millió EUR összeget bocsátott rendelkezésre. A többi alapító tag a következő összegekkel járult hozzá az Alap létrehozásához: az EBB 75 millió EUR, a Cassa Depositi e Prestiti (CDP) 60 millió EUR és a Deutsche Bank 5 millió EUR összeggel. Az EU a tőke rendelkezésre bocsátásán túlmenően 20 millió EUR összeget biztosít technikai segítségnyújtási támogatásra és 1,3 millió EUR összeget tudatosságnövelő tevékenységre. Az Alaphoz csatlakozhatnak más, a részvétel iránt esetleg érdeklődő pénzügyi szervezetek is.

Az EEEF az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégiával összhangban kiegészíti a jelenlegi energiahatékonysági politika

[9] Az EEEF SA strukturált finanszírozási eszköz (a luxemburgi jog alapján SICAV-FIS).

keretrendszerét és elősegíti annak érvényesülését, különösen a 2011. évi energiahatékonysági terv[10], illetve az energiahatékonysági irányelvre vonatkozó javaslat[11] esetében.

Az Alap támogatja az energiatakarékossági/energiahatékonysági intézkedéseket (70 %), a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos projekteket (20 %) és a tiszta városi közlekedést (10 %), a városi környezetben megvalósított beruházásokra fektetve a hangsúlyt. Az új mechanizmus kedvezményezettjei helyi, regionális és – indokolt esetben – nemzeti hatóságok, valamint a hatóságok nevében eljáró köz- vagy magánszektorbeli jogalanyok.

Az Alap a projektek felépítéséhez és igényeihez igazított különböző hitel- és tőkefinanszírozási eszközöket[12] biztosít. Különösen a következő pénzügyi szolgáltatásokat nyújthatja: közép és hosszú távú kiemelt kölcsönök, alárendelt kölcsönök, hitelből finanszírozott beruházások (mezzanine), garanciák, sajáttőke-befektetések és kvázisajáttőke-befektetések, forfetírozás[13]. A technikai segítségnyújtás révén a projektgazdák pénzügyi támogatásban részesülnek annak érdekében, hogy felépíthessék a projekteket és elkészítsék az Alaphoz benyújtandó pályázatokat.

Az EEEF-et azért hozták létre, hogy kiküszöböljék az energiahatékonyság főbb piaci korlátait: a megfelelő finanszírozás hiányát, az e beruházásokkal kapcsolatos piaci bizalmatlanságot és a projektfejlesztés magas tőkeköltségét. Az Alap ezért konkrét és megismételhető „világítótorony”-projektek támogatását tűzte ki célul, hogy bizonyítsa az energiahatékonyságba való beruházások finanszírozhatóságát azáltal, hogy a piacon jelenleg nem elérhető, a projektek igényeihez igazított finanszírozást biztosít, különösképpen pedig támogatja az energiaszolgáltató vállalatok fejlesztéseit, valamint igyekszik a projekteket a magánfinanszírozás számára is vonzóvá tenni.

5.2. Eddigi eredmények

Az EBB a hatáskör átruházásáról szóló megállapodás aláírását követően haladéktalanul megtette az Alap beindításához szükséges jogi lépéseket, és az Alap 2011. július 1-jén megkezdte működését. Az Alap kezelőjének megválasztott Deutsche Bank az Alap reklámozása céljából mindenekelőtt kommunikációs és marketing tevékenységekbe kezdett annak érdekében, hogy üzleti hálózatot és értékes kapcsolatokat építsen ki az önkormányzatokkal, a helyi hatóságokkal és a potenciális befektetőkkel, hogy az Alap befektetőinek körét a jövőben bővíteni lehessen. Ennek érdekében hozták létre a www.eeef.eu honlapot, illetve indították be azt a projektek benyújtására szolgáló webalapú eszközt, amely megkönnyíti az Alap kezelője és a pályázók közti kapcsolattartást. Az EBB a technikai segítségnyújtást az Alap kezelőjére bízta, és már vizsgálják az első kérelmeket.

---

10 COM(2011) 109, 2011.3.8.

11 COM(2011) 370, 2011.6.22.

12 Az EEEF nem nyújt támogatást és nem biztosít kamattámogatást (kedvezményes kamatozású kölcsönt). Ezek a pénzügyi ösztönzők nem tekinthetők megfelelő ösztönzőnek azon projektek szempontjából, amelyek elegendő bevételt termelnek ahhoz, hogy pénzügyi szempontból életképesek legyenek.

13 A forfetírozás keretében a jövőbeli követeléseket (energiamegtakarításokat) kedvezményes áron értékesítik. Az EEEF keretében végrehajtott forfetírozást energiahatékonyságra vonatkozó szerződésekkel biztosítják.

Az Alap tevékenységének első hónapjaiban a különböző önkormányzatok, az energiaszolgáltató vállalatok és az egyéb, a hatóságok nevében eljáró jogalanyok a kapcsolt energiatermelés, a közvilágítás, a távhőellátó rendszer és az épületkorszerűsítés területén már számos projektjavaslatot nyújtottak be. Több ígéretes projekt áll alapos értékelés alatt, és az első megállapodások folyamatban vannak. Más pénzügyi eszközhöz hasonlóan sok előzetesen kiválasztott projekt esetében is hosszadalmas közbeszerzési eljárásokat kell lefolytatni és összetett konstrukciókat kell felvázolni. Az első projektek kísérleti jelleggel indulnak, ezek révén tapasztalatokat lehet szerezni, különösen az energiaszolgáltató vállalatokkal kapcsolatos struktúrákat illetően. Ezen a téren kidolgoztak egy, az energiahatékonyságon alapuló szolgáltatásokra vonatkozó szabványos forfetírozási szerződést, amely elősegíti az energiaszolgáltatókkal kötött innovatív megállapodások kidolgozását és sokrétű felhasználását.

A tipikus felfutási időszakot követően várhatóan további projektek is megjelennek majd. A Bizottság az 1233/2010/EK rendeletben előírtaknak megfelelően 2013 júniusáig jelentést tesz a Parlamentnek és a Tanácsnak az Alap működésének előrehaladásáról és lehetséges jövőbeli fejlődéséről.